

**ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА
ФАКУЛЬТЕТ ІСТОРІЇ, ПОЛІТОЛОГІЇ ТА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН**

КАФЕДРА ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-педагогічної
роботи

та освітньої діяльності

 Тетяна ФЕДІРЧИК
“28” серпня 2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни

«АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ІСТОРІЇ ТА КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ»

Обов'язкова

Освітньо-професійна програма: Менеджмент туристичної індустрії

Спеціальність: D3 Менеджмент

Галузь знань: D Бізнес, адміністрування та право

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

Факультет, на якому здійснюється підготовка фахівців: Географічний

Мова навчання: українська

Чернівці 2025 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Актуальні питання історії та культури України» складена відповідно до освітньо-професійної програми: «Менеджмент туристичної індустрії» підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 3 D «Менеджмент», галузі знань – D «Бізнес, адміністрування та право», затверджено Вченою радою Чернівецького національного університету (протокол № 5 від 28 квітня 2025 року).

Розробник: Гуйванюк Микола Романовч, доцент кафедри історії України, кандидат історичних наук

Викладач: Гуйванюк Микола Романовч, доцент кафедри історії України, кандидат історичних наук

Погоджено
з гарантом ОП

Валентина ПІДГІРНА

Погоджено навчально-методичною радою географічного факультету
Протокол № 1 від «28» серпня 2025 року

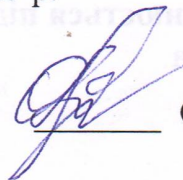
Голова навчально-методичної ради

Наталя АНДРУСЯК

Затверджено на засіданні кафедри історії України
Протокол № 11 від 26 червня 2025 р.

Завідувач кафедри історії України

Олександр ДОБРЖАНСЬКИЙ

Схвалено

Науково-методичною радою Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича

Протокол № 1 від «28» серпня 2025 року

Голова науково-методичної ради

Тетяна ФЕДІРЧИК

Метою вивчення освітньої компоненти є систематизація знань здобувачів вищої освіти з історії та культури України, аналіз історико-культурних фактів і надбань, формування вміння робити узагальнення та висновки, що сприятимуть орієнтації в сучасному суспільно-політичному та культурному житті країни. Дисципліна покликана закласти основи політичної та громадянської культури, сформувати навички роботи з науковою літературою суспільно-політичного й культурологічного спрямування.

У межах курсу розглядаються основні етапи розвитку української культури від найдавніших часів до сучасності з акцентом на визначні досягнення кожного історичного періоду, а також взаємозв'язки української культури зі світовою та роль культурних надбань у процесі боротьби українського народу за національну незалежність і державність.

Завдання дисципліни полягає у забезпеченні послідовного та цілісного вивчення курсу шляхом поєднання лекційних, практичних занять і самостійної роботи здобувачів вищої освіти. У процесі навчання акцентується увага на особливостях історії та культури України як галузі знань, що може зазнавати суб'єктивних інтерпретацій, що вимагає критичного підходу до джерел та історико-культурних наративів.

Викладання дисципліни здійснюється у логічному зв'язку з актуальними суспільними процесами з метою формування наукового світогляду, розвитку аналітичного мислення та здатності до осмислення сучасних викликів розвитку українського суспільства. Одним із важливих завдань дисципліни є підвищення загальної освіченості здобувачів вищої освіти ЧНУ імені Юрія Федьковича, формування гуманістичного світогляду, розуміння засад демократичного і правового життя та готовності до інтелектуальної діяльності в умовах розбудови незалежної держави.

Пререквізити. Одночасно з вивченням дисципліни здобувачі освіти набувають знань з курсів: «Іноземна мова» та «Українська мова (за професійним спрямуванням)», шкільні курси з історії України.

Вивчення дисципліни «Актуальні питання історії та культури України» сприяє формуванню загальних компетентностей і програмних результатів навчання:

Результати навчання:

Загальні компетентності:

ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 6. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 13. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

Програмні результати навчання:

ПРН1. Знати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ПРН 2. Зберігати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства, використовувати різні види та форми рухової активності для ведення здорового способу життя

ПРН 13. Спілкуватись в усній та письмовій формі державною та іноземною мовами.

ПРН 15. Демонструвати здатність діяти соціально відповідально та громадсько свідомо на основі етичних міркувань (мотивів), повагу до різноманітності та міжкультурності.

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Загальна інформація

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість			Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	Змістові модулі	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	1	1	3	90	2	16	-	14	-	60	-	екзамен

Структура змісту навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	денна форма				
	усього	у тому числі			
		л	с	інд	с.р.
1	2	3	4	6	7
Змістовий модуль 1. Політико-культурний простір українського минулого в епоху середньовіччя та раннього нового часу (IX – кінець XVIII ст.)					
Тема 1. Середньовічна Русь у культурному просторі українського минулого.	6	2		-	4
Тема 2. Regnum Ruthenorum – феномен української державності.	6	-	2	-	4
Тема 3. На перехресті нових світів: Русь-Україна у складі ВКЛ та Королівства Польського (середина XIV – XVI ст.).	6	2	-	-	4
Тема 4. Генеза українського козацтва. Еволюція Війська Запорозького у XVI – перша половина XVII ст.	8	2	2	-	4
Тема 5. Епоха Хмельниччини. Козацька революція середини XVII ст. і відродження державності.	6	-	2	-	4
Тема 6. Феномен Руїни в українській історії. Культурний вимір «козацької епохи».	6	2		-	4
Тема 7. «Мазепинська доба» та згасання козацьких автономій у кінці XVII – другій половині XVIII ст.	8	-	2	-	6
Разом за ЗМ 1	46	8	8	-	30

Тема 8. «Два світи»: українські землі у складі Російської та Австрійської імперій у XIX ст.	4	2	-	-	2
Тема 9. «Із селян у націю»: формування модерної української ідентичності та культурний вимір українського відродження у XIX ст.	4	-	-	-	4
Тема 10. «Україна в огні і революції»: Відродження державності українського народу у першій чверті XX ст.	6	2	-	-	4
Тема 11. Радянська Україна у міжвоєнний період: від національного ренесансу до московського терору.	6	-	2	-	4
Тема 12. «Між двома проваллями»: Україна у Другій світовій війні.	6	2	-	-	4
Тема 13. Український вимір у десятиліття контрольованого лібералізму й наростання системної кризи Радянського Союзу.	6	-	2	-	4
Тема 14. Україна від «перебудови» до незалежності.	6	2	-	-	4
Тема 15. Російсько-український антагонізм: історична тяглість і сучасність.	6	-	2	-	4
Разом за ЗМ 2	44	8	6	-	30
Усього годин	90	16	14	-	60

Тематика лекційних занять з переліком питань

№	Назва теми з основними питаннями
1	<p>Тема 1. Середньовічна Русь у культурному просторі українського минулого.</p> <p>План</p> <ol style="list-style-type: none"> Створення християнської Русі: князь Володимир Святий очима сучасників та їх нащадків (Тітмар Мерзебурзький та літописець «Повісті»). Політична культура Русі у час правління князя Ярослава Мудрого Руська державність у час «Тріумвірату» Ярославичів. Спадщина Ярославичів: Любецький з'їзд князів: причини, учасники, наслідки Князь Володимир Мономах та його доба.
2	<p>Тема 3. На перехресті нових світів: Русь-Україна у складі ВКЛ та Королівства Польського (середина XIV – XVI ст.).</p> <p>План</p> <ol style="list-style-type: none"> Поділ українських земель між Литвою та Польщею. Кревська унія. Городельська унія. «Велике княжіння Руське». Реставрація удільного устрою та його остаточна ліквідація. Причини, передумови та наслідки Люблінської унії
3	<p>Тема 4. Генеза українського козацтва. Еволюція Війська Запорозького у XVI – перша половина XVII ст.</p> <p>План</p> <ol style="list-style-type: none"> Обставини зародження та розвитку запорозького козацтва, явище козакування у

	<p>XVI ст. 2. Поява реєстрового козацького війська і створення козацької автономії у першій половині XVII ст. 3. Військово-адміністративний устрій Запорозької Січі, її господарське життя. 4. Військові походи козаків</p>
4	<p>Тема 6. Феномен Руїни в українській історії. Культурний вимір «козацької епохи».</p> <p>План</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.Боротьба Івана Виговського за зміцнення влади. Гадяцький трактат. Конотопська битва. 2.Розкол України на два військові табори. Слободищенський трактат. 3.Боротьба Петра Дорошенко та козацької старшини за об'єднання та незалежність Української держави 4. Українське козацтво та Крим.
5	<p>Тема 8. «Час імперій»: соціально-економічні та політичні трансформації на українських землях у XIX – на початку XX ст.</p> <p>План</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Час реформ у Російській імперії 60-80 рр. 19 ст.: селянська, судова, земська, освітня, військова, реформи цензури. 2. Модернізація промисловості. Промисловий переворот. Зародження залізничного будівництва. Внутрішня і зовнішня торгівля. Розвиток банківської справи й кредитної системи. 3. Шляхи вирішення земельного питання і наслідки селянських реформ Західної й Наддніпрянської України. 4. Україна в період революції 1905–1907 рр. та перший досвід парламентаризму.
6	<p>Тема 10. «Україна в огні і революції»: Відродження державності українського народу у першій чверті XX ст.</p> <p>План</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.Перша світова війна та українське питання. 2.Українська революція 1917-1921 рр. Утворення Української Центральної Ради. Проголошення УНР. 3.Внутрішня та зовнішня політика Гетьмана Павла Скоропадського. Прихід до влади Директорія УНР. Проголошення Акту Злуки ЗУНР та УНР. 4.Більшовицька експансія та утворення УСРР. 5.Здобутки та втрати українського державотворення. Історичне значення подій 1917-1925 рр.
7	<p>Тема 12. «Між двома проваллями»: Україна у Другій світовій війні.</p> <p>План</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.Початок Другої світової війни та українське питання на геополітичній карті світу 2.Напад Німеччини на СРСР та окупація України. Нацистський окупаційний режим. Голокост на українських землях. 3.Радянський партизанський рух. Український національно-визвольний рух. Українці у складі Червоної армії. 4.Визволення України від нацистських загарбників. Депортації та переселення. Завершення війни та її наслідки для України. 5.Міфи та реальність: переосмислення ролі України у Другій світовій війні.
8	<p>Тема 14. Україна від «перебудови» до незалежності.</p>

План
<ol style="list-style-type: none"> 1. Кризові явища в соціально-економічному, політичному та культурному житті України (80-ті рр. XX ст.) 2. Формування Багатопартійності. Рух за перебудову-Народний рух України. 3. Аналіз шляхів боротьби за відновлення української національної державності наприкінці 80-х рр. XX ст. Проголошення Декларації про Державний Суверенітет України. 4. Процес становлення України як складової європейського культурно-цивілізаційного простору.

Тематика семінарських занять з переліком питань

№	Назва теми з основними питаннями
1.	<p style="text-align: center;">Тема 2. Руське королівство (Держава Романовичів) – феномен української державності.</p> <p style="text-align: center;">План</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Становлення та етапи формування Галицького і Волинського князівств. 2. «Галицька смута» після смерті князя Романа Мстиславича у 20-30 рр. XIII ст. 3. Війни князя Данила: Дорогичинський «інцидент» 1238 р. та Ярославська битва 1245 р. 4. Зовнішня політика Данила Романовича: Схід і Захід. Шлях до коронації. 5. Королівство Русі у другій половині XIII – початку XIV ст.: князь Лев Данилович та король Юрій Львович. 6. Культурний простір держави Романовичів.
2.	<p style="text-align: center;">Тема 5. Епоха Хмельниччини. Козацька революція середини XVII ст. і відродження державності.</p> <p style="text-align: center;">План</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Причини і початок Хмельниччини. Історична постать Богдана Хмельницького 2. Кампанія 1648 р. Жовті Води-Корсунь-Пилявці. Облога Львова і Замостя. 3. Бойові дії 1649 р. Збарж і Зборів. Зборівський договір 4. Формування органів державного управління козацької держави у ході Визвольної війни 5. Перебіг і наслідки битви під Берестечком 1651 р. та під Батогом 1652 р. Зміст молдавського проекту Богдана Хмельницького. 6. Характер Переяславської ради. Зміст та історичне значення «Березневих статей» 1654 р. 7. Продовження Хмельниччини у 1654-1657 рр.
3.	<p style="text-align: center;">Тема 7. «Мазепинська доба» та згасання козацьких автономій у кінці XVII – другій половині XVIII ст.</p> <p style="text-align: center;">План</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Феномен Івана Мазепи в історії Гетьманщини. 2. Пилип Орлик та його боротьба за Українську державу. Історичне значення «Договорів і Постановлення Прав і вольностей Війська Запорозького» (Конституція)». 3. Гетьманування П. Полуботка та Д. Апостола. 4. Реформи останнього гетьмана – Кирила Розумовського. 5. Процес занепаду української козацької держави у XVIII ст. Зруйнування

	Запорозької Січі.
4.	<p>Тема 9. «Із селян у націю»: формування модерної української ідентичності та культурний вимір українського відродження у XIX ст.</p> <p>План</p> <p>1. Початок українського національного відродження. Становлення нової української літературної мови.</p> <p>2. Громадівський рух. Журнал «Основа» та його значення. Українофільство та його роль у національному відродженні. 3. Західноукраїнські землі у процесі національного відродження. 4. Формування політичної складової української ідентичності. Селянство як основа української ідентичності</p> <p>5. Вплив модернізації на формування національної ідентичності Протидія імперської влади українському рухові</p>
5.	<p>Тема 11. Радянська Україна у міжвоєнний період: від національного ренесансу до московського терору.</p> <p>План</p> <p>1. Утвердження радянської влади в Україні. Вхідження УСРР до складу СРСР. Українізація (1920-ті роки).</p> <p>2. Політичні репресії 1930-х років.</p> <p>3. Голодомор 1932-1933 років.</p> <p>4. «Великий терор» 1937-1938 років.</p> <p>5. Західноукраїнські землі у міжвоєнний період.</p>
6.	<p>Тема 13. Український вимір у десятиліття контрольованого лібералізму й наростання системної кризи Радянського Союзу.</p> <p>План</p> <p>1. Політико-культурні та соціально-економічні процеси в УРСР у десятиліття контрольованого лібералізму.</p> <p>2. Політичний контекст Хрущовської відлиги. Особливості реалізації політики в УРСР.</p> <p>3. Економічні реформи та їх вплив на Україну. Соціальні зміни. 4. Культурне відродження. Освіта та наука. Національне питання. 5. Дисидентський рух.</p>
7.	<p>Тема 15. Російсько-український антагонізм: історична тяглість і сучасність.</p> <p>План</p> <p>1. Аналіз та оцінка російсько-українських відносин у контексті наростаючих імперіалістичних настроїв путінського режиму.</p> <p>2. Український народ у боротьбі за європейські культурно-цивілізаційні цінності: Помаранчева революція, Євромайдан-Революція гідності</p> <p>3. Ключові риси та механізми протистояння концепції «русского міра».</p> <p>4. Війна в Україні: від АТО (ООС) до повномасштабного вторгнення РФ</p>

Теми рефератів

1.	Князь Святослав: людина, полководець, державний діяч.
2.	Зовнішня політика Київської Русі.
3.	Історичний портрет Володимира Великого.
4.	Культурний розвиток Київської Русі в часи правління Ярослава Мудрого.

5.	Державницька діяльність Володимира Мономаха
6.	Архітектура та мистецтво Київської Русі.
7.	Історичні сюжети твору «Слово о полку Ігоровім».
8.	Татаро-монгольська навала на Київську Русь. Встановлення влади Золотої Орди над руськими землями.
9.	Утворення Галицько-Волинського князівства. Роман Мстиславович.
10.	Піднесення й розквіт Держави Романовичів. Данило Романович.
11.	Військове мистецтво запорожців.
12.	Діяльність православних братств в Україні у XVI – першій половині XVII ст.
13.	Хотинська війна 1621 р.
14.	Історичний портрет Петра Могили.
15.	Історичний портрет Петра Конашевича-Сагайдачного.
16.	Князь Костянтин Острозький: людина, політик та меценат культури.
17.	Князь Дмитро Вишневецький (Байда) як організатор Запорізької Січі
18.	Брестська унія 1596 р. та її значення.
19.	Історичний портрет Богдана Хмельницького.
20.	Гетьман Кирило Розумовський.
21.	Повстання правобережного козацтва під проводом Семена Палія (1702-1704 рр.)
22.	І.Мазепа – меценат і державний діяч.
23.	Ліквідація Запорозької Січі.
24.	Гетьман в еміграції Пилип Орлик.
25.	Боротьба за владу в Гетьманщині після смерті Богдана Хмельницького
26.	Об'єднана політика Петра Дорошенка та її наслідки.
27.	Коліївщина 1768 р. та її наслідки.
28.	Олекса Довбуш – ватажок опришківського руху.
29.	Маркіян Шашкевич – ідейний лідер українського національного відродження в Галичині.
30.	Гуцульський посол до австрійського парламенту Лук'ян Кобилиця. Опришківське повстання на Буковині під проводом Лук'яна Кобилиці.
31.	Народницькі організації на Наддніпрянщині.
32.	Заснування Чернівецького університету.
33.	Українські політичні партії Галичини кінця XIX – початку XX ст.
34.	Українські політичні партії Наддніпрянщини початку XX ст.
35.	Перша російська революція та її значення для українського визвольного руху.
36.	Українські землі в Першій світовій війні.
37.	Українські січові стрільці в Першій світовій війні.
38.	Українське питання на Паризькій мирній конференції.
39.	Створення Центральної Ради. Її діяльність у березні-листопаді 1917 р.
40.	Проголошення УНР.
41.	Перша війна з більшовицькою Росією.
42.	Битва під Крутами.
43.	Проголошення незалежності УНР.
44.	Українська держава Павла Скоропадського.
45.	Внутрішня та зовнішня політика Директорії.
46.	Історичний портрет С.Петлюри.
47.	Встановлення радянської влади в Україні в кінці 1919 – на початку 1920 рр.:

	методи, соціальна опора, спротив.
48.	Історичний портрет М. Скрипника: трагічна фігура української історії.
49.	Оборона Києва 1941-1943 рр.: героїзм і трагедія.
50.	ОУН та УПА – невід’ємна частина руху Опору в Україні.
51.	Військовополонені – жертви війни.
52.	Українці в збройних формуваннях воюючих сторін в роки Другої світової війни.
53.	Київський університет у роки Другої світової війни.
54.	«Трагедія Бабиного Яру».
55.	СС «Галичина»: патріоти чи колаборанти?
56.	Алла Горська – душа і троянда шістдесятництва.
57.	Олекса Тихий – донецький вчитель, який став ворогом для СРСР.
58.	Катерина Білокур – селянка, що стала генієм українського живопису.
59.	Мирослав Скорик – музика, якого промовляє більше за слова.
60.	Україна напередодні незалежності: економіка, політичні сили, національна еліта.
61.	Становлення української політичної нації: історична закономірність і перепони.
62.	Мовна проблема в українській державі: культурний та політичний аспект.
63.	Революція Гідності – патріотизм чи націоналізм українського народу?
64.	Агресія Росії як спроба реалізації імперського шовінізму.

Завдання для самостійної роботи здобувачів освіти

№ п/п	Назва теми	Кількість годин
1	Пошукова інформаційна робота на тему: «Еволюція князівської влади у середньовічній Русі: від «кагана» (князя) до «гех» (короля)»	4
2	Пошукова робота: «Простір та форми культурного життя давньоруського суспільства»	4
3	Аналітична робота: «Військо її королівської милості Запорозьке у Речі Посполитій»	4
4	Пошукова робота: «Опозиція до влади Богдана Хмельницького»	4
5	Аналітична робота: «Боротьба за владу в Гетьманщині після смерті Богдана Хмельницького»	4
6	Аналітична робота: «Створена загравами війни: Культурне життя й особливості козацького барокко»	4
7	Аналітична робота: «Іван Мазепа та Петро Романов – характер взаємин».	6
8	Дослідницька робота: «Українське національне відродження XIX ст.: етапи, прояви і наслідки»	2
9	Дослідницька робота «Жінки в Першій світовій війні: роль та значення»	4
10	Дослідницька робота: «Битва під Крутами: міф та реальність».	4
11	Дослідницька робота: «1939 рік – «Возз’єднання» українських земель чи приєднання нових територій до складу СРСР»	4
12	Пошукова робота: «Радянська криза призму людської долі» (на прикладі окремих людей)	4
13	Аналітична робота: «Російсько-український антагонізм: ідея неприйнятності «русского міра».	4

14	Дослідницька робота «Український культурний простір сучасності: форми, види, впливи»	4
15	Аналітична робота «Формування української національної ідентичності»	4
Всього годин		60

Методичні рекомендації до самостійної роботи

Самостійна робота студентів передбачає крім підготовки та виступів на семінарських заняттях, ще й вивчення індивідуально окремих питань дисципліни, що не увійшли до переліку лекційних і семінарських завдань. Лектор самостійно визначає умови та форми звітності студентів щодо цього типу роботи. Також елементом науково-дослідної самостійної роботи студента є написання реферату.

При здійсненні цього комплексу самостійної роботи студент повинен сформулювати такі здатності та систему умінь:

- за результатами аналізу історичних джерел та історіографічної літератури, використовуючи ознаки соціально-історичних епох, та критеріїв причинно-наслідкових зв'язків історичних процесів, визначити закономірності формування та розвитку етнополітичних процесів в Україні;
- мати уявлення та усвідомлювати основні історіософські концепції щодо формування та розвитку українського етносу;
- визначити основні закономірності, суть і наслідки історичних періодів і процесів українського державотворення;
- сформулювати особливості історичного пошуку оптимальних моделей будівництва незалежної України;
- аналізуючи сучасні документи та історичні матеріали, що відтворюють закономірності попереднього життя українського народу, визначити особливості сучасного соціально-політичного розвитку українського суспільства та його перспективу;
- схарактеризувати історичні аспекти появи чисельних соціальних і етнічних груп в Україні, найбільш характерні риси їх спілкування між собою в рамках держави;
- показати зародження історично української соціальної системи, наявність в ній ознак міжнародного впливу, поєднання історичного і сучасного;
- визначити об'єктивні умови і суб'єктивні фактори в процесах гуманітарного та політичного життя народу.

Методи навчання

Під час вивчення навчальної дисципліни передбачається використання традиційних та інтерактивних методів навчання: лекція-візуалізація, проблемна лекція, семінар-дискусія, семінар-діалог, самостійно-дослідницька робота, аналіз і рішення ситуативних професійних психолого-педагогічних задач (Case study), проєктна діяльність з використанням мультимедіа; інноваційні освітні технології: інформаційно-комунікаційні, ігрові, технології особистісно-орієнтованого навчання.

Основними методами навчання освітньої компоненти є проблемні й оглядові лекції, інтерактивні заняття (заняття дискусійна група, заняття за технологією взаємонавчання), інтегровані заняття, проблемні заняття, відеозаняття, прес-конференції тощо. Перевага надається продуктивним методам, спрямованим на активізацію і стимулювання освітньо-пізнавальної діяльності студентів, зокрема: проблемний виклад, частково-пошукові та дослідницькі методи, презентації, кейс-стаді, тренінги, бесіди і дискусії, робота в інтернет-класі: електронні лекції, дистанційні консультації та ін.,

Перелік використовуваних методів навчання:

- лекція-візуалізація;
- проблемна лекція;
- семінар-дискусія;
- семінар-діалог;
- виконання індивідуальних науково-дослідних завдань;
- робота з тестами;
- робота в групах;
- проектна діяльність з використанням мультимедіа;

Основою організації навчальних занять є особистісно-орієнтований, діяльнісний, комунікативний, професійно-орієнтований, міждисциплінарний підходи до навчання.

Методи контролю

У процесі оцінювання навчальних досягнень застосовуємо методи усного і письмового контролю:

- **методи усного контролю:** індивідуальне опитування, фронтальне опитування, презентації результатів виконаних завдань, кейсів, представлення аналітичних завдань.
- **методи письмового контролю:** контрольні роботи, тестування, самостійні роботи, виконання вправ, написання есе,
- **методи самоконтролю:** уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

Форми контролю

Форми поточного контролю – тести, письмові роботи (тематичні, модульні), усне індивідуальне та фронтальне опитування.

Електронний контроль виконання завдань з курсу «Актуальні питання історії та культури України», представлений на електронній платформі <https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=8830>

Форма підсумкового контролю – екзамен.

Критерії оцінювання поточного та підсумкового контролю **Критерії оцінювання знань студента на семінарському занятті**

В оцінці студентів враховуються наступні моменти: достатність об'єму відповіді (повна, достатньо повна, неповна); ґрунтовність обізнаності з основними поняттями, принципами, правилами; зрозумілість основного завдання запитання; логічність викладу матеріалу; обґрунтованість основних положень власних міркувань; не традиційність підходу до викладу відповіді; уміння інтегрувати та диференціювати знання.

“5 балів” виставляється студентам, які в повному об'ємі володіють програмовим матеріалом з навчального курсу, обізнані з усіма поняттями та термінами і адекватно оперують ними під час відповідей на поставлені запитання, ознайомлені з спеціальною літературою. Для отримання вищого балу студенти повинні продемонструвати творчу самостійність, здатність аналізувати факти, логічно мислити, ставити запитання та шукати на них відповіді. При оцінці враховуються уміння аргументувати власні судження теоретичними та фактичними положеннями, виконання завдань для самостійної роботи.

“3-4 бали” виставляються також за умов достатньо повного володіння знаннями з навчального курсу. Відповідь студента має бути правильною, обґрунтованою зі знаннями основних напрямів і змісту роботи. Студент повинен уміти аналітично працювати з різними концепціями, ідеями, підходами до поставлених проблем. Одночасно в роботі може бути

допущено дві-три несуттєві помилки чи деяка неповнота відповіді, кострубатість і скутість у висловленій думці. Не в повній мірі виконані завдання для самостійної роботи.

“1-2 бали” виставляється за знання, що продемонстровані в неповному об’ємі. Завдання для самостійної роботи виконані частково.

“0-1 бал” – теоретичні і фактичні знання відтворюються репродуктивно, без глибокого осмислення, аналізу порівняння. Завдання для самостійної роботи не виконані.

Модульна контрольна робота передбачає 8 балів.

6-8 балів – відповідь належить до високого рівня засвоєння навчального матеріалу, є повною, логічною, аргументованою та доказовою.

2-4 балів виставляється за відповіді студентів, які носять фрагментарний і неповний характер; не завжди є логічними і обґрунтованими, однак присутні власні судження та висновки.

0-2 бал – теоретичні і фактичні знання відтворюються репродуктивно, без осмислення, аналізу. Відповідь не містить елементів власного судження або взагалі відсутня.

Вивчення матеріалу навчальної дисципліни умовно передбачає два календарних етапи (1-й вересень-жовтень; 2-й – листопад-грудень). Після завершення першого етапу відповідно до календарно-тематичного планування здійснюється рубіжний (модульний) контроль у формі письмової роботи. Зміст контрольної роботи утворюють 3 види завдань: 1-е – розгорнута відповідь на питання, і 2-е – пояснення термінів та ключових дат, 3-є – тест.

Критерії оцінювання самостійної роботи студента:

Здатність:

- достатньо вільного володіння навчальним матеріалом теми лекційного заняття;
- аргументування власної думки щодо викладеного матеріалу, робити висновки;
- виконання завдання нестандартно, творчо.

Уміння:

- уміти презентувати відповідь – виступати перед аудиторією;
- уміти презентувати виступ у супроводі ІКТ;
- дотримуватись дедлайну при виконанні завдання, повнота розкриття проблеми, презентація результатів.

Екзаменаційний білет підсумкового контролю навчальної дисципліни складається з трьох питань.

Максимальна кількість балів, яку здобувач може отримати на екзамені 40 балів.

Критерії оцінювання відповідей здобувачів:

40-35 балів – студент ґрунтовно висвітлює питання фахової спеціалізації; глибоко і всебічно знає зміст курсу, рекомендовану літературу, наукові першоджерела, вибудовує логічну послідовність аргументів; вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, пов’язує програмовий матеріал із профілем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок; демонструє здатність критично мислити вміння використовувати базовий категорійно-понятійний та ґрунтовно відповісти на всі додаткові питання.

30-34 бали – студент ґрунтовно висвітлює питання фахової спеціалізації, вибудовує логічну послідовність аргументів; демонструє здатність критично мислити та вміння використовувати базовий категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат; аргументовано викладає матеріал, висловлює свої міркування про ті чи інші історичні події, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу; відповіді на питання є

повними, проте має місце недостатня аргументація положень, сформульованих і висловлених під час відповіді, та нечітке означення сутності альтернативних міркувань з конкретної проблеми; відповіді на додаткові питання надані.

25-29 балів – студент висвітлює значну частину питання фахової спеціалізації; демонструє здатність критично мислити; аргументовано викладає основний матеріал, висловлює свої міркування про ті чи інші історичні події, але припускається певних неточностей і похибок у датах та прізвищах; відповіді на питання є повними, проте мають місце недостатня аргументація положень, несуттєві фактологічні помилки; відповіді на додаткові питання надані.

20-24 балів – студент не повністю розкрив зміст питання фахової спеціалізації; обмежилися посереднім вивченням джерел й опрацюванням рекомендованої літератури; демонструє обмежену здатність критично мислити та фрагментарні вміння використовувати базовий категорійно-понятійний апарат; відповіді на питання є неповними, мають місце недостатня аргументація положень та фактологічні помилки; відповіді на додаткові питання надані частково та є неповними.

15-19 балів – студент розкрив зміст питання фахової спеціалізації на рівні механічного відтворення основних ідей; продемонстрував недостатню здатність критично мислити та фрагментарні вміння використовувати базовий категорійно-понятійний; має мінімальні знання з історіографічних напрацювань; відповіді на питання є неповними, мають місце помилки; відповіді надані не на всі додаткові питання.

10–14 балів – студент не відповів на питання фахової спеціалізації; продемонстрував відсутність фахових знань; демонструє нездатність критично мислити та недостатні вміння використовувати базовий категорійно-понятійний; в основному знає курс, рекомендовану літературу, але непереконливо відповідає, плутає поняття, невпевнено почувається, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутнім фахом; відповіді на питання позначені суттєвими помилками; відповіді на додаткові питання не надані на всі додаткові питання.

5-9 балів - студент розкрив зміст питання фахової спеціалізації на рівні механічного відтворення основних ідей; продемонстрував обмежені навички у знаннях; вкрай слабо знає загальну літературу курсу, не знає наукових фактів, історичних подій та історичних діячів; відповіді на додаткові питання не надані.

0-4 бали – студент не відповів на питання фахової спеціалізації; не продемонстрував вміння аналізувати історіографічні проблеми; відповіді на додаткові питання не надані; відсутнє загальногуманітарне та наукове мислення, практичними навичками не володіє; часто пропуская лекції та практичні заняття.

Критерії оцінювання результатів підсумкового контролю навчання з навчальної дисципліни

Критерієм успішного проходження здобувачем освіти підсумкового оцінювання є досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання навчальної дисципліни.

Мінімальний пороговий рівень оцінки визначається за допомогою якісних критеріїв і трансформується в мінімальну позитивну оцінку використовуваної числової (рейтингової) шкали).

Оцінювання рівня та якості знань здобувачів здійснюється з урахуванням індивідуальних особливостей студентів і передбачає диференційований підхід в його організації. Оцінюватися може виконання здобувачами відповідних навчальних завдань, під час роботи над якими вони демонструють власне логічно побудоване історичне мислення; розгорнуті й

стислі, але конкретні усні відповіді, письмові роботи, доповіді, реферати, виступи у дискусіях тощо.

Оцінка «відмінно» (A) виставляється здобувачам, які набрали загальну суму балів 90-100 від максимальної кількості можливих. При цьому:

- ґрунтовно засвоїли рекомендовані до кожної теми джерела та спеціальну літературу, вміють її використовувати для аргументації тих чи інших положень при розкритті змісту відповідної проблеми;
- вільно оперують фактологічною джерельною базою, хронологією, оволоділи відповідною науковою термінологією, що передбачена при засвоєнні даного курсу;
- регулярно, кваліфіковано з використанням матеріалів додаткової літератури виступали на практичних заняттях.

Оцінка «дуже добре» (B) виставляється здобувачам, які набрали загальну суму балів 80-89 від максимальної кількості можливих. При цьому:

- виявили обізнаність і частково засвоїли матеріал, який дає можливість розуміти процеси розвитку новітніх технологій;
- продемонструвавши знання фактичного матеріалу, орієнтуються в історичних датах, частково володіють відповідною науковою термінологією.

Оцінка «добре» (C) виставляється здобувачам, які набрали загальну суму балів 70-79 від максимальної кількості можливих. При цьому:

- виявили обізнаність і частково засвоїли рекомендовані до кожної теми джерела та спеціальну літературу;
- в основному засвоїли матеріал, який дає можливість розуміти процеси розвитку та застосування новітніх технологій;
- продемонструвавши знання фактичного матеріалу, орієнтуються в історичних датах, частково володіють відповідною науковою термінологією.

Оцінка «задовільно» (D) виставляється здобувачам, які набрали загальну суму балів 60-69 від максимальної кількості можливих. При цьому:

- не повністю опанували матеріал, передбачений програмою курсу, мають досить поверхневі знання щодо проблем, які вивчалися;
- показали фрагментарну обізнаність щодо змісту питань, що розглядалися під час лекцій і на семінарських заняттях;
- обмежилися опосередкованим вивченням історичних джерел і мінімальним опрацюванням рекомендованої літератури;
- пасивно поводити себе на семінарських заняттях, не виявили належних навичок і бажання до самостійної роботи.

Оцінка «достатньо» (E) виставляється здобувачам, які набрали загальну суму балів 50-59 від максимальної кількості можливих. При цьому:

- показали фрагментарну обізнаність щодо змісту питань, що розглядалися під час лекцій та на семінарських заняттях;
- обмежилися опосередкованим вивченням історичних джерел і мінімальним опрацюванням рекомендованої літератури;
- пасивно поводити себе на семінарських заняттях, не виявили належних навичок і бажання до самостійної роботи.

Оцінка «незадовільно» (FX) з можливістю повторного складання виставляється здобувачам, які набрали загальну суму балів 35-49 від максимальної кількості можливих. При цьому:

- не відвідували частину лекційних і семінарських занять, не виявили бажання до самостійної роботи,

- не опрацювали рекомендованої літератури, у зв'язку з чим не орієнтуються в історичних процесах.

Оцінка «незадовільно» (F) з обов'язковим повторним курсом виставляється здобувачам, які набрали загальну суму балів 1-34 від максимальної кількості можливих. При цьому:

- не виявили набутих мінімальних знань з навчальної дисципліни
- не відвідували лекційних і семінарських занять,
- пасивно поводити себе на семінарських заняттях, не виявили належних навичок і бажання до самостійної роботи,
- не опрацювали рекомендованої літератури, у зв'язку з чим не орієнтуються в історичних процесах,
- не бажали відповідати на поставленні питання під час проведення семінарських занять, фактично не засвоїли програму курсу

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)															Кількість балів (екзамен)	Сумарна к-ть балів
Змістовий модуль 1							Змістовий модуль 2									
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15	40	100
	5*			*5		*5 (**8)		*5		*5		*5		5 (**8)		

T1, T2 – теми змістових модулів.

*5 балів – під час роботи на семінарському занятті

**8 балів – модуль-контроль

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС	
	Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою
Відмінно	A (90-100)	відмінно
Добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
Задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
Незадовільно	FX (35-49)	(незадовільно) з можливістю повторного складання
	F (1-34)	(незадовільно) з обов'язковим, самостійним, опрацюванням освітнього компоненту до перескладання

Перелік запитань для самоконтролю та підсумкового контролю навчальних досягнень студентів

Перелік питань для поточного контролю

1. Проаналізуйте причини виникнення державності у східних слов'ян.

2. Чому саме землі полян стали основою, а Київ – столицею держави Рюриковичів?
3. Розкрийте основні тенденції політичного життя русичів у часи правління перших Рюриковичів (від Олега до Святослава).
4. Визначте причини й наслідки хрещення Русі.
5. Порівняйте внутрішню та зовнішню політику князів Олега та Святослава і Володимира та Ярослава. Чим зумовлені виявлені вами якісні відмінності?
6. Чим обумовлено виникнення держави Романовичів?
7. Визначте причини Люблінської унії (1569 р.) між Королівством Польським і Великим князівством Литовським та її наслідки для українських земель.
8. Чому саме в XVI ст., незважаючи на постійну татарську загрозу, відбувається повільне, але невпинне освоєння українцями Північного Причорномор'я?
9. Виявіть спільне та відмінне між феодальною вотчиною XIV-XV ст. та фільварковим господарством феодалів XVI – першої половини XVII ст.
10. Які наслідки поширення фільварків для українського селянства?
11. Охарактеризуйте становище козацтва у Великому князівстві Литовському та Речі Посполитій у XVI – першій половині XVII ст.
12. Охарактеризуйте причини козацько-селянських повстань кінця XVI – першої половини XVII ст. та цілі їх учасників.
13. Проаналізуйте реформаційний рух в українських землях у XVI ст., встановіть причини його виникнення і наслідки розгортання. Чому він тут не набув значного поширення і підтримки низів?
14. Порівняйте становище православної, уніатської та католицької церков в Україні у першій половині XVII ст. Чи забезпечила унія права та привілеї української церкви, рівноправність уніатів і католиків у Речі Посполитій?
15. Яку роль в господарському та культурному житті українських міст відіграло Магдебурзьке право?
16. Визначте основні причини і наслідки постійних турецько-татарських набігів на українські землі.
17. Що дозволяє повстання українців середини XVII ст. проти польської влади й еліти (пануючих станів) трактувати як визвольну й антифеодальну війну? Чи можна розцінювати його як революцію? Обґрунтуйте свою відповідь.
18. Які причини існування в історії України періоду, який образно називають «Руїною»?
19. Які факти свідчать про обмеження автономії Козацької держави (Гетьманщини) російськими царями протягом другої половини XVII ст.?
20. Охарактеризуйте місце та роль усіх станів українського суспільства в Козацькій державі (Гетьманщині).
21. Порівняйте цілі та політичну діяльність Б.Хмельницького, І.Виговського та П.Дорошенка.
22. Які наслідки мав період «Руїни» для української нації, державності та культури?
23. Порівняйте соціально-економічний розвиток Лівобережжя та Правобережжя в кінці XVII – XVIII ст., вкажіть причини суттєвих відмінностей.
24. Зробіть порівняння «Березневих статей» Б.Хмельницького, Гадяцького трактату І.Виговського й Коломацьких статей І.Мазепи.
25. Проаналізуйте і порівняйте місце Запорозької Січі в політичній та економічній системі Речі Посполитої і Російської імперії.
26. Проаналізуйте політичні цілі гетьмана Кирила Розумовського. Чи погоджуєтеся з думкою, що скасування Гетьманщини було історично обумовлено? Аргументуйте.
27. Проаналізуйте основні тенденції соціально-економічного розвитку України в першій половині XIX ст.

28. Обґрунтуйте або заперечте твердження, що політика австрійського та російського урядів щодо українських земель носила колоніальний характер.
29. Розкрийте причини виникнення політичної опозиції російському самодержавству в середовищі дворян східноукраїнських земель.
30. Визначте характерні риси українського національного відродження в кінці XVIII – 30-х рр. XIX ст. Вкажіть на відмінності в його протіканні на західноукраїнських та наддніпрянських землях.
31. Охарактеризуйте програмні вимоги та діяльність Кирило-Мефодіївського братства. Яке його місце в національно-визвольній боротьбі українського народу?
32. Як позначилися реформи Олександра II на соціально-економічному житті Наддніпрянщини. Чи вплинули вони на суспільний рух? Обґрунтуйте.
33. Розкрийте причини масової еміграції українців у кінці XIX – на початку XX ст. Визначте відмінності цього процесу на Наддніпрянській Україні та західноукраїнських землях.
34. Яка роль «Громад» 60-70-х рр. XIX ст. в українському національному русі?
35. Які фактори спричинили політизацію українського національного руху на поч. XX ст.?
36. Охарактеризуйте вплив російської революції 1905-1907 рр. на український національний рух.
37. Розкрийте політичні наміри держав-учасниць Першої світової війни щодо українських земель. Чому війна актуалізувала «українське питання»?
38. Дайте характеристику політичного становища України в березні-жовтні 1917 р. Покажіть політичні сили, які боролися в цей час за владу.
39. Покажіть еволюцію взаємовідносин Центральної Ради з російським керівництвом у березні – грудні 1917 р.
40. Покажіть позитивні й негативні наслідки політики індустріалізації в Україні.
41. Що собою являла політика українізації? Це був вимушений чи закономірний курс Сталіна?
42. Об'єктивні і суб'єктивні передумови колективізації в Україні.
43. Порівняйте політичне і правове становище українських земель в складі СРСР, Польщі, Румунії, Чехословаччини.
44. Проаналізуйте політичні репресії в Україні. Чи мали вони особливості? Чому в Україні вони розпочалися ще у 20-х рр.?
45. Покажіть місце і роль українських земель у планах гітлерівського керівництва напередодні й під час Другої світової війни. Чому ці плани мінялися відповідно до міжнародного становища Німеччини?
46. Визначте позитивні й негативні наслідки радянізації західноукраїнських земель.
47. Визначте масштаби втрат України в Другій світовій війні.
48. Покажіть позитивні й негативні наслідки післявоєнної відбудови України.
49. Покажіть закономірність продовження опору УПА у др. пол. 40 – на початку 50-х рр.
50. Чому десталінізація так і не привела до глибоких демократичних перетворень?
51. Порівняйте правозахисний рух Росії й України. В чому причини суттєвих відмінностей?
52. В чому суть українського національного відродження др. пол. 80-х – поч. 90-х рр.?
53. Виявіть кризові явища в економіці України 60-70 рр. XX ст.
54. З'ясуйте суть явища «застою» в економіці та політиці УРСР.
55. З'ясуйте внутрішні й зовнішні чинники, які зумовили появу незалежної України.
56. Чим були зумовлені економічні труднощі України у 90-х рр. XX ст.
57. Проаналізуйте місце України на міжнародній арені. Чому виникла проблема вибору між Сходом і Заходом?
58. Україна в боротьбі за власну державність в XXI ст.

Перелік питань для підсумкового контролю

1. Охарактеризуйте найдавніші племена і держави на території України (до IX ст.)
2. Визначте місце і роль перших руських князів у розбудові Русі.
3. Визначте напрямки внутрішньої та зовнішньої політики князя Володимира Великого.
4. Охарактеризуйте процес прийняття християнства на Русі та його значення для культурного розвитку Русі-України.
5. Обґрунтуйте особливості розквіту Київської держави в період правління Ярослава Мудрого.
6. Розкрийте причини і наслідки політичної роздробленості Русі в другій половині XI – першій половині XII ст., що привели до занепаду держави.
7. Висвітліть боротьбу населення українських земель проти монгольських завойовників в XIII ст.
8. Висвітліть стан культури Русі.
9. Поясніть, як і коли виникло Кримське ханство та якими були наслідки його сусідства для долі українського народу.
10. З'ясуйте обставини утворення Держави Романовичів. Дайте оцінку діяльності князя Романа Мстиславовича.
11. Охарактеризуйте основні напрямки державної політики короля Данила Романовича.
12. Охарактеризуйте політику Великого князівства Литовського щодо українських земель в XIV ст.
13. З'ясуйте основні умови Люблінської унії та її наслідки для України.
14. Визначте причини, мету, суть і наслідки Берестейської церковної унії.
15. Проаналізуйте діяльність братських шкіл на українських землях в кінці XVI – XVII ст., просвітницьку діяльність князя К.Острозького, митрополита П.Могили та друкарство Івана Федорова.
16. З'ясуйте причини виникнення козацтва, його заняття, побут, звичаї.
17. Розкрийте особливості заснування Запорозької Січі: час виникнення, місце знаходження та устрій.
18. Розкрийте суть боротьби запорозьких козаків проти турків і татар в середині XVI – початку XVII ст.
19. Охарактеризуйте перебіг козацько-селянських повстань кінця XVI – початку XVII ст.
20. Проаналізуйте початок і перші перемоги у національно-визвольній революції українського народу під проводом Б.Хмельницького в 1648 р.
21. Охарактеризуйте воєнні дії 1649–1653 рр. в Україні та умови Зборівського та Білоцерківського українсько-польських договорів.
22. Розкрийте хід боротьби українсько-московських військ проти шляхетської Польщі в 1654–1656 рр. та суть Віленської угоди.
23. Проаналізуйте процес державотворення на визволених територіях України в ході національно-визвольної революції середини XVII ст.
24. З'ясуйте обставини поділу України на Правобережну й Лівобережну в період «Руїни». «Чорна рада» в Ніжині 1663 р., Андрусівська угода і «Вічний мир».
25. Визначте основні напрямки та цілі внутрішньої і зовнішньої політики П.Дорошенка.
26. Охарактеризуйте політику І.Мазепи. Дайте оцінку його гетьманування.
27. Дайте оцінку діяльності гетьмана в еміграції П.Орлика та його Конституції.
28. З'ясуйте роль Острозької та Києво-Могилянської Академій в культурно-освітньому житті України.

29. Проаналізуйте політику російського уряду щодо обмеження автономії України у першій половині XVIII ст. Дайте оцінку гетьмануванню П.Полуботка і Д.Апостола.
30. Проаналізуйте основні етапи інкорпораційної політики Російської імперії щодо України у другій половині XVIII ст. (ліквідація інституту гетьманства, полково-сотенного устрою, козацьких збройних сил, Запорізької Січі).
31. Проаналізуйте основні етапи поділу Речі Посполитої та особливості інтеграції українських земель до складу Російської та Австрійської імперій.
32. Дайте оцінку діяльності Кирило-Мефодіївського товариства, його програмних документів в культурно-освітньому русі України.
33. Проаналізуйте основні етапи та напрямки діяльності громадівського руху другої половини XIX ст.
34. Визначте особливості розвитку української культури у другій половині XIX ст. (внесок Т.Шевченка, впливи Валувєвського циркуляру та Емського указу).
35. Дайте характеристику здобутків українського національного руху в 20–30-х рр. XIX ст. в Галичині. «Руська трійця».
36. Проаналізуйте революційні події 1848–1849 рр. на західноукраїнських землях. Головна Руська Рада.
37. Висвітліть основні течії в суспільно-політичному русі на західноукраїнських землях у другій половині XIX ст. (москвофіли, народовці) та діяльність Наукового Товариства Т. Шевченка, «Просвіти» і «Руської бесіди».
38. Охарактеризуйте особливості економічного розвитку України в другій половині XIX ст. і шляхи вирішення земельного питання.
39. Проаналізуйте становище України в період Першої російської революції 1905–1907 рр. та перший парламентський досвід для українців Наддніпрянщини.
40. Висвітліть роль України у планах воюючих сторін в роки Першої світової війни та бойові дії 1915–1917 рр.
41. Охарактеризуйте діяльність Союзу визволення України, Головної української ради та Українських січових стрільців в роки Першої світової війни.
42. Охарактеризуйте діяльність УНР в листопаді 1917 – квітні 1918 р. Дайте оцінку Універсалам Центральної Ради.
43. З'ясуйте становище України за гетьманування П.Скоропадського (1918 р.) та його роль в культурно-освітньому будівництві Української держави.
44. Проаналізуйте діяльність Директорії, особливості відродження та занепаду УНР.
45. З'ясуйте обставини становлення та причини поразки ЗУНР, значення Акту злуки УНР та ЗУНР.
46. З'ясуйте становище України у період нової економічної політики (1921–1927 рр.).
47. Проаналізуйте здобутки і втрати української культури 20–30-х роках XX ст. в період українізації. Посилення ідеологічного тиску та «Розстріляне відродження».
48. Проаналізуйте особливості індустріалізації в Україні в 30-ті роки XX ст.
49. Охарактеризуйте причини, хід і наслідки колективізації в Україні в 30-ті роки XX ст.
50. Розкрийте причини голодомору в Україні в 1932–1933 рр. та його згубні наслідки.
51. З'ясуйте причини, масштаби і наслідки сталінських репресій в Україні 20–30-х років XX ст.
52. Охарактеризуйте становище західноукраїнських земель в 20–30-х роках XX ст.
53. Проаналізуйте вирішення «українського питання» напередодні та на початку Другої світової війни.
54. Висвітліть події входження західноукраїнських земель до УРСР у складі СРСР (вересень 1939 – 22 червня 1941 рр.). Дайте оцінку радянській цих територій.

55. Висвітліть боротьбу ОУН та УПА проти окупантів під час Другої світової війни.
56. Охарактеризуйте німецько-фашистський окупаційний режим в Україні.
57. Охарактеризуйте політику післявоєнної «радянзації» в західних областях України. Голод 1946-1947 рр. Придушення визвольного руху в 1944-1954 рр.
58. Розкрийте суть і прояви хрущовської «відлиги» в Україні (1953–1964 рр.). Реабілітація жертв сталінських репресій.
59. Проаналізуйте суть, хід та наслідки економічних реформ М.Хрущова 1953–1958 рр. в Україні.
60. Охарактеризуйте українську культуру в 60–80-х роках ХХ ст. Шестидесятництво і дисидентський рух в Україні. Українська Гельсінська група 1976 р.
61. Охарактеризуйте суспільно-політичне і національно-культурне життя України у 1985 – серпні 1991 рр. в період «перебудови».
62. Розкрийте обставини проголошення та значення Акту проголошення незалежності України та інших нормативно-правових документів 1991-1996 рр.
63. З'ясуйте, в чому полягали проблеми соціально-економічного розвитку України 1991–2021 рр. та якими шляхами їх розв'язували.
64. Вкажіть основні напрямки зовнішньої політики України з 1991 р.
65. Проаналізуйте національно-культурний розвиток України з 1991 р.
66. Розкрийте обставини становлення Православної Церкви України протягом 1918–2018 рр.
67. Дайте оцінку Помаранчевій революції 2004 р.
68. Розкрийте причини, хід та наслідки Революції гідності 2013–2014 рр.
69. Охарактеризуйте анексію Криму та окупацію путінським режимом частини українського Донбасу.
70. Висвітліть боротьбу України проти агресії Росії у 2018-2021 рр.
71. Охарактеризуйте вплив міжнародної спільноти на події збройного конфлікту в Донецькій та Луганській областях 2014-2021 рр.
72. З'ясуйте особливості суспільно-політичного життя в Україні після 2014 р.
73. Проаналізуйте події повномасштабної війни росії проти України (лютий 2022 р. – 2025р.)
74. Вкажіть особливості розвитку Північної Буковини в ХVIII-ХХ ст.
75. Охарактеризуйте процес становлення і розвитку Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

Зарахування результатів неформальної освіти

Здобувач вищої освіти має право на участь у неформальній/інформальній освіті.

У межах поточного контролю до рейтингу студента можуть зараховуватися додаткові бали за умови наявності у нього сертифікату про результати неформальної/інформальної освіти з проблеми, що відповідає тематиці курсу (*«Порядок визнання у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти»*)

(<https://www.chnu.edu.ua/media/4g5fzssb/poriadok-vyznannia-rezultativ-navchannia-zdobutykh-shliakhom-neformalnoi-ta-abo-informalnoi-osvity.pdf>).

Викладач враховує додаткові бали, отримані через неформальну освіту, до загальної суми балів, набраної з освітньої компоненти, за умови, що результати з проблеми відповідають тематиці курсу та отримані на освітніх платформах «Prometheus», «EdEra», «Всеосвіта», «Освта UA» та ін.

Критерії оцінювання неформальної/інформальної освіти студентів

Кількість балів, що зараховується студенту, залежить від обсягу здобутих кредитів та отриманих результатів навчання, однак становить не більше 20% (20 балів) від загальної кількості балів за курс (100 балів за системою ЄКТС).

Якщо студент пройшов двогодинний курс та має підтвердження у вигляді сертифікату він, відповідно, може отримати 2 бали, тригодинний – 3 бали тощо.

Рекомендована література

Основна

1. Аркас М. Історія України-Руси. Київ: Наш формат, 2020. 436 с.
2. Бажан О., Мицик Ю. Від трипільців до кіборгів. Коротка історія України. Київ: Видавництво Кліо, 2020. 688 с.
3. Бойко О. Історія України. 8-ме видання, перероблене, доповнене. Київ: Академія, 2021. 640 с.
4. Ваврух М., Гавалюк Р. Нариси з історії української культури: архітектура, образотворче мистецтво, музика, театр, кіно. Львів: Світ, 2018. 224 с
5. Вербицька П. В., Хома І. Я. Історія української культури: європейський контекст: навч. посібник. Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2015. 301 с.
6. Грицак Я. Нарис історії України. Формування модерної української нації XIX-XX століття. К.: Генеза, 2019. 656 с.
7. Історія України та її державності. Львів: Бескид. 2021.
8. Методичні рекомендації з курсу «Актуальні питання історії та культури України» (для студентів неспеціальних факультетів) / Укл.: Дробіна Л.М., Яценюк Г.М. Чернівці, 2024. 75 с. (електронний ресурс) https://drive.google.com/drive/folders/1mBjGE7F_hqsi9nkTt-SsoCDi0byTGn10
9. Плохій С. Брама Європи: Історія України від скіфських воєн до незалежності. Посібник. Харків: Клуб сімейного дозвілля, 2022. 512 с.
10. Мицик Ю., Бажан О., Власов В. Історія України. 3-є вид. доповнене і перероблене. Київ, 2022.
11. Харькова Н. Історія України: опорний конспект. Повний курс у 49 таблицях. Київ: Навч.книга Богдан, 2018, 156 с.

Додаткова

1. Велика війна 1914–1918 рр. і Україна : у 2 кн. Кн. 1 : Історичні нариси / упоряд. О. Реєнт ; ред. кол.: В. А. Смолій (голова) та ін. ; НАН України, Ін-т історії України. Київ : ТОВ Вид-во «КЛІО», 2014. 784 с.
2. Голубець М. Велика історія України. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 400 с.
3. Павлова О., Мельничук Т. Історія української культури. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 340 с.
4. Патриляк І. Тотальна війна на винищення: окупаційний режим Німеччини та її союзників в Україні (1941–1944 рр.) // *Від Рейхстагу до Іводзіми. Україна та українці у Другій світовій війні*. Харків : Книжковий клуб «Клуб сімейного дозвілля», 2017.
5. Від Рейхстагу до Іводзіми. Україна та українці у Другій світовій війні : колективна монографія. Харків : Книжковий клуб «Клуб сімейного дозвілля», 2017.
6. Плохій С. Походження слов'янських націй. Домодерні ідентичності в Україні, Росії та Білорусі. Київ : Критика, 2015.
7. Плохій С. Російсько-українська війна: повернення історії. Харків : Книжковий клуб «Клуб сімейного дозвілля», 2023.

8. Попович М. В. Нарис історії культури України. 2-ге вид., допов. Київ : АртЕк, 2017. 730 с.
9. Скакальська І. Практикум з історії України модерної епохи (XIX–XXI ст.). Київ : КНТ, 2021. 158 с.
10. Снайдер Т. Чорна земля. Голокост як історія і застереження. Київ : Медуза, 2017.
11. Турченко Ф., Каганов Ю., Турченко Г. Історія України (1914–1945). Київ : Гельветика, 2021. 368 с.
12. Україна. Хроніка історичних подій : атлас / упоряд. Д. Ісаєв. Київ : Картографія, 2016. 128 с.
13. Щербак Ю. Вбити імперію зла: Росія — вічний ворог України. Київ : Дух і літера, 2023. 296 с.
14. Герегова С., Гуйванюк М. Український вимір у десятиліття контрольованого лібералізму й наростання системної кризи Радянського Союзу. Актуальні питання історії та культури України: навчальний посібник для студентів неісторичних спеціальностей вищих навчальних закладів. Чернівці: Рута, 2025. С. 290-310.
https://drive.google.com/drive/folders/1wHcM_hQl6Bysda0EWE6GTEsRJJxUDvLh?usp=sharing
15. Гуйванюк М. Україна від «перебудови» до незалежності. Актуальні питання історії та культури України: навчальний посібник для студентів неісторичних спеціальностей вищих навчальних закладів. Чернівці: Рута, 2025. С.311 – 329
https://drive.google.com/drive/folders/1wHcM_hQl6Bysda0EWE6GTEsRJJxUDvLh?usp=sharing
16. Гуйванюк М. Січковий рух на Буковині (1902–1914 рр.): між галицькою моделлю та буковинською регіональною специфікою. *Краєзнавство*. 2025. № 2. С. 139–146. Режим доступу: http://kraieznavstvo.history.org.ua/doc/kraieznavstvo_2025_2_12
17. Гуйванюк М. Суспільно-політична та культурно-освітня діяльність української літературної інтелігенції у Станіславові і Станіславівщині наприкінці XIX – на початку XX ст. *Науковий вісник Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича: Історія*. Чернівці: Чернівецький університет, 2024. № 1. С. 15–21.
<https://hj.chnu.edu.ua/hj/article/view/42>
18. Гуйванюк М., Королько А. Особистісне становлення та формування світогляду Сеня Горука. *Науковий вісник Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича: Історія*. Чернівці: Чернівецький університет, 2022. № 1. С. 34–41.
<https://hj.chnu.edu.ua/hj/article/view/287/287>
19. Гуйванюк М. Зарубіжна історіографія суспільно-політичної та культурно-освітньої діяльності української літературної інтелігенції Галичини й Буковини (кінець XIX – початок XX ст.). *Науковий вісник Чернівецького університету. Історія*. Чернівці: Чернівецький університет, 2020. № 1. С. 68–76.

Інформаційні ресурси

1. Енциклопедія історії України : електронний ресурс. URL: <http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?C21COM=F&I21DBN=EIU&P21DBN=EIU>
2. Історія України VIII–XVIII ст. Першоджерела та інтерпретації : електронний ресурс. URL: <http://www.izbornyk.org.ua>
3. Історія та гуманітарні дисципліни : освітній електронний ресурс. URL: <https://ukrhist.at.ua/>
4. «Ізборник» – Історія України IX–XVIII ст. Першоджерела та інтерпретації : електронний ресурс. URL: <http://www.litopys.org.ua>

5. Історія української культури : у 5 т. Т. 2 : Українська культура XIII – першої половини XVII століть : електронна версія. Київ : Наукова думка, 2001. URL: <http://izbornyk.org.ua/istkult2/ikult2.htm>
6. Незалежний інформаційно-освітній ресурс студентів Києво-Могилянської академії : електронний ресурс. URL: <http://www.haidamaka.org.ua>
7. Українська етнографія : електронний ресурс. URL: <http://etno.uaweb.org/>
8. Інститут історії України НАН України : офіційний вебсайт. URL: <http://www.history.org.ua>
9. Incognita. День : історико-публіцистичний електронний ресурс. URL: <http://incognita.day.kiev.ua>

Політика академічної доброчесності

Дотримання політики щодо академічної доброчесності учасниками освітнього процесу при вивченні навчальної дисципліни регламентовано такими документами:

- ✓ "Етичний кодекс Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича" <https://www.chnu.edu.ua/media/bky15klw/etychnyi-kodeks-chernivetskoho-natsionalnoho-universytetu.pdf>;
- ✓ "Положенням про виявлення та запобігання академічного плагіату у Чернівецькому національному університету імені Юрія Федьковича" <https://www.chnu.edu.ua/universytet/normatyvni-dokumenty/polozhennia-pro-vyavlennia-ta-zapobihannia-akademichnomu-plahiatu-u-chernivetskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-yurii-fedkovycha/>